

Son illər qloballaşan dünyamızda müxtəlif bölgelərdə dini radiikalizm, terrorizm, dözüm-süzlük və ksenofobiya kimi halların artlığı dövrdə Azərbaycan uğurlu bir model təqdim edir.

Hər bir dinin nümayəndələri rahat yaşayır, milli bayramlarını qeyd edir, öz dilində təhsil almaq imkânına malikdirlər. Azərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin vurğulduğu kimi, bu gün dünyada nümunəvi tolerantlıq örnəyi, sivilizasiyalararası və mədəniyyətlərərəsi dialoq məkanı kimi tanınan Azərbaycanda tarixən dinlər əmin-amanlıq, qarşılıqlı hörmət və etimad şəraitində fəaliyyət göstərmiş, fərqli mədəniyyətlərin təmsilçiləri olan ayrı-ayrı xalqlar və etnik icmalar ümumi Vətən sevgisi, azərbaycanlıq məfkurəsi ətrafında sarsılmaz birlik və həmrəylik nümayiş etdirmişlər: "Cəmiyyətimizdə etnik-mədəni müxtəlifliyin qorunub-saxlanılması, multikulturalizmin dəsteklənməsi və təşviq edilməsi müasir mərhələdə heyata keçirdiyimiz dövlət siyasetinin başlıca məqsədlərindən biridir. Ölkəmizdə yaşayış müxtəlif xalqlara öz milli-mənəvi dəyərlərini, dini etiqadını, adət-ənənələrini qoruyub-saxlamaq, dil və mədəniyyətini inkişaf etdirmək üçün demokratik şərait təmin edilmişdir". Çağdaş dünyamızın aparıcı güc mərkəzləri, bəzəi iddialı ölkələr insan hüquqları, din azadlığı anlayışından öz geosiyasi, geoiqtisadi maraqlarını təmin etmək üçün bir vasitə kimi istifadə edirlər. Müxtəlif siyasi, iqtisadi və coğrafi şəraitlərdə yaşayış xalqların ədalətə çıxışı ilk növbədə çox-mədəniyyətliliyin təmin edilməsindən asılıdır. Dünyanın diqqətində olan ölkəmizdə - Azərbaycanda isə nümunəvi dövlət-din münasibətləri uğurla həyata keçirilir və tolerant mühit hökm sürür. Əlbəttə ki, mövcud vəziyyət, dövlət siyaseti bəşəri dəyərlər sisteminə, xüsusilə beynəlxalq təhlükəsizliyə qarşı yaranmış təhdidlərin qarşısının alınmasında çox önemli strategiyaya çevrilir.

AZƏRBAYCAN CƏMIYYƏTİNİ SƏCIYYƏLƏNDİRƏN ƏNƏNƏ

Dini dözümlülük, tolerantlıq kimi dəyərlər Azərbaycanın dövlət siyasetinin prioritet istiqamətlərinən biridir. Əsas Ana Qanunumuzda irqindən, milliyetindən, dinindən, dilindən, cinsindən, mənşəyindən, emlak vəziyyətindən, qulluq mövqeyindən, eqidəsindən, siyasi mövqeyindən asılı olmayıaraq, hər kəsin hüquq və azadlıqlarının bərabərliyi nəzərdə tutulmuş, insan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının göstərilən əsaslarə mənsubiyyətinə görə məhdudlaşdırılması qadağan edilib. Ölkəmizdə yaşayan qeyri-xalqların nümayəndələri ilə xalqımızın əmin-aman şəraitde yaşaması, birlik, həmrəylik nümayiş etdirməsi şübhəsiz ki, əsrlərin sığından çıxan dəyərlərdən qaynaqlanır. Ölkədə formalasən bu və ya digər dəyərlər artıq Azərbaycan cəmiyyətini səciyyələndirən ənənəyə çevrilib.

BÜTÜN XALQLARIN TARİXİ BİRLİYİ VƏ QARDAŞLIĞI

Çətin, ağır, eləcə də xoş günlərde də bütün xalqların nümayəndəleri bir-birinin yanındadırlar. Azərbaycan Respublikasındaki etnik ic-

Dünyaya nümunəvi tolerantlıq örnəyi

TOLERANT MÜHİT - BƏRABƏRLİYİN, DEMOKRATİYANIN, SOSİAL RİFAHIN VƏ ƏDALƏTİN BƏRQƏRARI

Azərbaycan müstəqillik illərində dövlət dini azlıqların hüquqlarının qorunması və təminatı sahəsində çox mühüm və ciddi addımlar atıb. Müxtəlif dini mənsubiyyətə malik insanlar cəmiyyətimizin ayrılmaz tərkib hissəsi olaraq dövlətin diqqət, qayğı və himayəsini eyni dərəcədə üzərlərində hiss edirlər. Bu gün ölkəmizdə bütün millətlərin və dinlərin nümayəndələri tam qarşılıqlı anlaşılma, milli həmrəylik şəraitində yaşamaları üçün bütün şərait yaradılıb. Təbii ki, tolerant mühitin olması cəmiyyətdə bərabərliyin, demokratianın, tərəqqinin, sosial rifahın, ədalətin bərqərəni deməkdir.

Dünyanın ən qədim xristian dövlətlərindən birinin yerləşdiyi məkan olan Azərbaycanda xristian icması əsrlər boyunca tariximiz formalaşmasında iştirak edib. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində bildirdiyi kimi, tarix və coğrafiyamız nümayiş etdirir ki, biz yalnız tərəfdəşlik və qarşılıqlı hörmət ruhunda uğura nail ola bilərik. "Azərbaycanın bugünkü sürətli inkişafı da məhz bu mədəni ərsimizə və cəmiyyətimizin bütün nümayəndələrinin nümayiş etdiridiyi həmrəyliyə əsaslanır. Biz tariximiz, tarixi abidələrimizlə fəxr edirik. Onlar da əsrlər boyu müxtəlif dinlərin nümayəndələrinin Azərbaycanda yaşayış-yaratıqlarını göstərir. Biz qədim tariximizlə fəxr edirik",

ma rəhbərləri Ermənistanın 2020-ci il iyul ayının 12-dən etibarən, Azərbaycanın Tovuz bölgəsində töretdiyi herbi təcavüz aktlarını, təxribatları qətiyyətlə pislədilər. Bununla bağlı Azərbaycan Respublikasındaki etnik icma rəhbərləri birgə beyanat yadılar. Belə ki, Taliş Mədəniyyət Mərkəzi, Azərbaycanda Rus İcması, Azərbaycan-Avar icması İctimai Birliyi, Bakı Dağ Yəhudiləri Dini İcması, Azərbaycan Respublikasının Alban-Udi Xristian Dini İcması, Avropa Yəhudilərinin Bakı Dini İcması və digər icma rəhbərləri tömsil etdikləri Azərbaycan xalqları adından Azərbaycanın Tovuz bölgəsində töretdiyi herbi təcavüz aktlarını, təxribatları qətiyyətlə pislədilər. Həmin təcavüz aktları neticəsində Azərbaycanın ondan çox herbi qulluqçusu, o cümlədən yüksək rütbəli zabitlər və bir dinc sakini həlak olmuşdur. Milli ordumuzun sıralarında Azərbaycanda yaşayış xalqların yüzlərle nümayəndələri - əsgər və zabitləri var. Vətən Mühabibəsi dövründə müxtəlif xalqların övladları da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti Cənab İlham Əliyevin çağırışına səs verərək, könülü olaraq orduda xidmət etmək, Azərbaycanın ərazi bütövülüyünü qorumaq, torpaqlarımızı mənfur düşməndən təmizləmək istəyi ilə Səfərberlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətine müraciət etmişdilər. Azərbaycanda elə bir xalq yoxdur ki, bu müqəddəs amal uğrunda mübarizədə şəhid vermesin. Ermənistan dəfələrlə Azərbaycanda yaşayan xalqların içərisinə ə davət toxumu səpməyə, sünni qarşıdurma yaratmağa çalışmış, lakin öz mənfur niyyətine nail ola bilməmişdir. Azərbaycanın ən böyük sərvəti onun etnik müxtəlifliyi, burada yaşayış bütün xalqların tarixi birliliyi və qardaşlığıdır. Ölkəmizdə inidiyədək etnik və dini zəmində qarşidumaların baş verməməsi Azərbaycanın yürütdüyü milli siyasetin parlaq təzahürüdür.

"MUSIQİ ATLASI" LAYİHƏSİ

Azərbaycanda yaşayan milli azlıqlar öz dillərindən istifadə edir,

maddi-mənəvi mədəniyyətlərini qoruyub saxlayır, özlerinin milli-mədəni birləşmələrini, assosiasiyanı və ittifaqlarını yaradılar. Belə təşkilatlardan Taliş Mədəni Mərkəzi, Kürd Mədəni Mərkəzi (Ronai), Ləzgi Mədəni Mərkəzi (Samur), Ləzgilərin Mifologiyasını Öyrənən Mərkəz, "Saxur" Mədəni Mərkəzi, Şeyx Şamil adına Avar Cəmiyyəti, udilərin "Orayın" Mədəni Mərkəzi, tatların "Azəri" Mərkəzi, Buduq Mədəni Mərkəzi, Azərbaycan slavyanlarının Mədəni Mərkəzi, Rus icması Cəmiyyəti, Xinalıq Mədəni Mərkəzi, Azərbaycan Tatlarının icması, Azərbaycan Gürcülərinin Cəmiyyəti, Azərbaycan Ukraynalılarının Cəmiyyəti, Azərbaycan Avropa Yəhudilərinin icması, Almanların Milli - Mədəni Cəmiyyəti, Azərbaycan Yəhudiləri Cəmiyyəti, Axıskı türklərinin Vətən Cəmiyyəti və s. nümunə göstərmək olar. Təsadüfi deyil ki, azsaylı xalqların zəngin musiqi folkloru Azərbaycanın mənəvi mədəniyyətinin ayrılmaz tərkib hissəsini təşkil edir. Azərbaycanın ənənəvi "Musiqi Atlası" layihəsi Azərbaycan musiqi folklorunun rəngarəng dialektlərini də əhatə edir.

Bütün xalqların dini-mədəniyyət abidələri dövlətimiz tərəfindən qorunur. Şəki rayonunun Kiş və Qəbələ rayonunun Nic kəndlərindəki kilsələr, Qax rayonu ərazisində xristian kilsəsi, Masallı rayonunun Ərkivan kəndində XIX əsr məscidi və s. misal göstərmək olar.

Dünyada baş verən dinlərərəsi münəaqişlər və müxtəlif ölkələrdə getdikcə artmaqdə olan anti-semi-

tizm və irqçılık fonunda Azərbaycanda bütün xalqların, o cümlədən yəhudilərin azad və dinc şəraitdə birgə yaşamaları, tam dini etiqad azadlığına malik olmaları çox təqdirəlayıqdır. Azərbaycanda yaşayan yəhudilər də hər il öz bayramlarını qeyd edirlər. Bayram vaxtı sınaqda ibadət edir, şofar (musiqi aləti) səsləndirir, xüsusi ayınlar yərinə yetirir, yardımə ehtiyacı olan şəxslərə kömək göstərir, bir masa etrafına toplaşaraq günahlarının bağışlanması üçün dualar edirlər. Azərbaycanda qeyd olunan Roş-Ha-Şana və digər yəhudü bayramlarının unikal cəhəti müsəlmanlarla xristianların yəhudü bacı-qardaşlarının sevincini, xoşbəxtliyini bölüşməsi kimi xarakterize olunur. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, "Ölkəmizin bütün xalqları, o cümlədən yəhudü icması Azərbaycanda həmişə əmin-amanlıq şəraitdə yaşaşmış, heç bir ayrı-seçkiliyə məruz qalmadan dil və mədəniyyətini, adət-ənənələrini qoruyub saxlamışdır. Müstəqil Azərbaycan dövləti bu gün də öz mütərəqqi tarixi ənənələrinə sadıqdır. Müasir demokratik prinsiplərə uyğun olaraq ölkədə insan haqlarının təminatı, milli azlıqların etnik-mədəni dəyərlərinin qorunması və inkişaf etdirilməsi dövlət siyasetinin prioritet istiqamətlərindəndir".

Azərbaycan dövləti tərəfindən

mədəniyyətlərərəsi dialoqun təşviqi məqsədilə həm beynəlxalq, həm də milli səviyyədə həyata keçirilən tədbirlər ölkəmizin beynəlxalq arenada nüfuzunu artırmaqla yanaşı, xalqımızın milli həmrəyliyini də möhkəmləndirir və ölkəmizi mədəniyyətləri qovuşdurən məkan kimi beynəlxalq aləmə təqdim edir. Bu gün Azərbaycan dünyada azlıq və ya çoxluğun fərqliin hiss edilmədiyi ölkələr sırasında ilk yerlərdən birində qərəlaşmışdır. Azərbaycan dövlətinin apardığı milli siyaset göstərir ki, xalqlar bir-biri ilə mehriban yaşaya bilərlər və bu baxımdan ölkəmiz dünyaya nümunədir.

Son illər ərzində Azərbaycan dini, milli və etnik tolerantlıq sahəsində böyük uğurlara nail olub. Dövlət tərefindən atılan məqsəd-yönlü addımlar Azərbaycan xalqının bütün dövrlərə mehriban ailə, dost, qardaş olaraq yaşamaq ənənələrini dəha da möhkəmləndirir.

"Bizim tariximiz mədəni müxtəliflik tarixidir və bu gün həmin tarixi əsasında Azərbaycan dünyaya mədəniyyətlərərəsi dialoqun ölkələri yaxınlaşdırmağın, müxtəlif mədəniyyət və sivilizasiya nümayəndələri arasında yeni köpülərin qurulmasının yegane yol olduğunu nümayiş etdirir", - deyə Prezident bildirib.

Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin məlum sərəncamları ilə ölkəmizdəki mövcud dini konfessiyaların fealiyyətini dəstəkləmək, habelə multikultural dəyərlərin dəha da inkişaf etdirilməsi və yüksək tolerantlıq mühiti qorunması məqsədi ilə maliyyə yardımçıları ayrırlar. Prezidentin qeyd olunan sərəncamları Qafqaz Müsəlmanları İdəresi, Rus Pravoslav Kilsəsinin Bakı və Azərbaycan Yəparxiyası dini qurumu, Bakı şəhəri Dağ yəhudiləri dini icması, Avropa yəhudilərinin Bakı dini icması, Azərbaycan Respublikasında Katalik Kilsəsinin Apostol Prefekturasi dini qurumuna və s. şamil olunur.

Dünyada xalqlar arasında etimadın möhkəmləndirilməsində mühüm rolu nəzərə alınmaqla müxtəlif mədəniyyətlər arasında əməkdaşlıq üçün qlobal platformın təsis edilməsi və xalqımızın tolerant mədəniyyətinin, tarixi ənənələrinin beynəlxalq aləmə tanındılmasına məqsədilə Azərbaycanda 2011-ci ildən başlayaraq Ümumdünya Mədəniyyətlərərəsi Dialoq Forumu təşkil edilir. Ötən illər ərzində bu forum qloballaşan dünyamızı narahat edən ən mühüm məsələlərə dair fikir mübadiləsi aparmaq üçün beynəlxalq platformaya çevrilib. Bakıda Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Sivilizasiyalar Alyansının 7-ci Qlobal Forumu keçirildi. Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlar, həyata keçirilən inkişaf siyaseti öz növbəsində ölkəmizin beynəlxalq nüfuzunun artmasına, qlobal əhəmiyyətli tədbirlərin keçirildiyi məkana çevriləməsinə səbəb olub. Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumu göstərir ki, Azərbaycan mədəniyyətlərərəsi dialoqun mərkəzi, həmçinin, humanitar məsələlərin müzakirə olunduğu məkandır.

Bütün bunlar deməyə əsas verir ki, Azərbaycan müxtəlif etnoslarının və millətlərin, fərqli dinlərə sitaş edən insanların tarixən dostluq və qardaşlıq şəraitində yaşıdlığı tolerant olkədir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI